

III. ASPEKTY BEZPIECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO W ORGANIZACJACH

INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA – POTENCJALNY OBSZAR ZAGROŻEŃ TERRORYSTYCZNYCH

Gabriel Nowacki

Wojskowa Akademia Techniczna

Streszczenie. W referacie przedstawiono problemy dotyczące zagrożeń terrorystycznych dla infrastruktury transportowej. Zakres infrastruktury transportowej uległ rozszerzeniu, obejmuje infrastrukturę transportu kolejowego, śródlądowego, drogowego, morskiego, lotniczego, intermodalnego oraz inteligentne systemy transportowe (ITS). Na podstawie analiz należy stwierdzić, że na świecie infrastruktura transportowa jest zagrożona potencjalnymi atakami terrorystycznymi, w szczególności infrastruktura transportu drogowego i kolejowego (około 23%), w mniejszym stopniu infrastruktura transportu morskiego i powietrznego (około 2%). Kroki prawne, dotyczące zwalczania terroryzmu, zostały podjęte na poziomie międzynarodowym, ponadto powołano w tym zakresie instytucje na szczeblu ONZ, NATO oraz UE.

WSTĘP

Rozwój cywilizacyjny, postęp naukowo-techniczny oraz nowa sytuacja geopolityczna na świecie powodują, że zmieniają się formy i środki zagrożeń.

Najpoważniejsze niebezpieczeństwo wśród nowych zagrożeń dla systemu międzynarodowego i bezpieczeństwa poszczególnych państw, w tym Polski, stwarza zorganizowany terroryzm międzynarodowy oraz zorganizowana przestępczość, chociaż stopień zagrożenia dla poszczególnych państw jest różny. Ataki terrorystyczne skierowane są w stosunku do ważnych osobistości, instytucji oraz państw w celu wywołania destrukcji czy paniki. Stosowane są w tym zakresie niezidentyfikowane ładunki wybuchowe, wykonywane podręcznie oraz zdalnie detonowane.

Coraz bardziej realne stają się dla Polski zagrożenia w sferze infrastruktury transportowej, których celem będzie sparaliżowanie systemu bezpieczeństwa państwa.

Nowoczesny system transportu musi być zatem jak najmniej podatny na zagrożenia oraz trwały z punktu widzenia ekonomicznego, socjalnego i ochrony środowiska.

Budując przyszłe plany rozwoju sektora transportu, należy być świadomym jego znaczenia gospodarczego. Ogół łącznych wydatków na ten sektor, około 1 000 miliardów EURO, stanowi ponad 10% produktu unijnego brutto. Determinuje on

rozwój infrastruktury i technologii, których koszt dla społeczeństwa nie podlega ocenie. Z powodu znaczenia inwestycji w transporcie i ich określonej roli we wzroście gospodarczym, autorzy Traktatu Rzymskiego przewidzieli stworzenie wspólnej polityki podlegającej specyficznym przepisom.

Infrastruktura transportowa stanowi podstawę funkcjonowania gospodarki i jej rozwój powinien być kształtowany ze szczególną troską o nowoczesność i efektywność, zwłaszcza biorąc pod uwagę znaczne koszty tego rozwoju. Ważną przesłanką jest zapewnienie spójności funkcjonalnej i rozwojowej w skali przede wszystkim europejskiej.

Głównymi problemami w obszarze transportu w Polsce są:

- niezadawalający stan infrastruktury drogowej,
- niewystarczająca przepustowość głównych ciągów transportowych,
- niedostatki powiązań transportowych między poszczególnymi regionami,
- niski poziom bezpieczeństwa ruchu drogowego,
- niedostatki w zakresie usług transportu publicznego,
- niski poziom usług z zakresu inteligentnych systemów transportowych (ITS) lub ich brak.

1. CHARAKTERYSTYKA PROBLEMÓW DOTYCZĄCYCH INFRASTRUKTURY TRANSPORTOWEJ W UE

1.1. Terminologia dotycząca infrastruktury transportowej

W porozumiewaniu się, szczególnie językami profesjonalnymi, często są używane terminy dwuczłonowe, składające się z wyrazu podstawowego i dopełniającego. Łączność ich stosowania zmierza do konkretyzacji desygnatów wyrazów podstawowych. W strukturze złożonego terminu „infrastruktura transportowa” zasadniczym determinantem, rzutującym na całokształt przedmiotu myślowego, jest wyraz „infrastruktura”, wyrazem dopełniającym jest natomiast rodzaj (charakter) określony mianem „transportowa”.

Infrastruktura to zespół podstawowych urządzeń i instytucji niezbędnych do należytego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa [5, 17].

Zdaniem W. Mirowskiego infrastruktura jest pojęciem międzynarodowym, oznaczającym zespół podstawowych obiektów, urządzeń i instytucji o charakterze usługowym niezbędnym do właściwego funkcjonowania społeczeństwa i produkcyjnych działań gospodarki [9].

Transport to przemieszczanie ludzi, ładunków w przestrzeni przy wykorzystaniu odpowiednich środków [14]. Transport jest ściśle powiązany z pozostałymi działami gospodarki. Jego rozwój warunkuje ich rozwój i odwrotnie – gorszy rozwój gospo-

darki lub transportu wiąże się z pogorszeniem sytuacji odpowiednio w transporcie i gospodarce.

- Infrastrukturę transportu tworzą w głównej mierze trzy podstawowe grupy:
- drogi wszystkich rodzajów transportu (drogowego, kolejowego, śródlądowego, morskiego i powietrznego),
 - punkty transportowe (węzły drogowe, lotniska, porty, itp.),
 - urządzenia pomocnicze służące do bezpośredniej obsługi dróg i punktów transportowych.

Termin „infrastruktura transportowa” i jego zakres zostały określone w legislacji wspólnotowej i przez długi czas nie ulegały zmianie, praktycznie od roku 1970 do 2011. Zgodnie z rozporządzeniami: Rady nr 1108/70/EWG [11], Komisji nr 2598/70/EWG [12] i nr 851/2006/WE [13] infrastruktura transportowa oznacza wszystkie drogi i stałe urządzenia dla trzech rodzajów transportu, które są konieczne do zapewnienia przepływu i bezpieczeństwa ruchu.

Definicja i zakres infrastruktury transportowej ulegną zmianie w bieżącym roku, na podstawie projektu Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady¹ w sprawie unijnych wytycznych dotyczących rozwoju transeuropejskiej sieci transportowej (planowany termin przyjęcia – marzec 2012 roku).

Zgodnie z nowym rozporządzeniem infrastruktura transportowa, w tym transeuropejskiej sieci transportowej, składa się z:

- infrastruktury transportu kolejowego,
- infrastruktury śródlądowych dróg wodnych,
- infrastruktury transportu drogowego,
- infrastruktury transportu morskiego,
- infrastruktury transportu lotniczego,
- infrastruktury transportu multimodalnego,
- wyposażenia i inteligentnych systemów transportowych związanych z infrastrukturą transportową.

Inteligentne systemy transportowe (ITS) oznaczają systemy wykorzystujące technologie informacyjne, komunikacyjne, nawigacyjne oraz technologie pozycjonowania/lokalizacji w celu zarządzania mobilnością i ruchem w transeuropejskiej sieci transportowej oraz zapewniania usług o wartości dodanej dla obywateli i operatorów, w tym w zakresie wykorzystywania sieci w sposób bezpieczny, chroniony, ekologiczny i wydajny pod względem przepustowości. Mogą również obejmować urządzenia pokładowe, pod warunkiem że tworzą one nierozdzielny system z odpowiednimi elementami infrastruktury.

Komisja Europejska w dniu 16 grudnia 2008 roku opublikowała Komunikat – Plan wdrożenia inteligentnych systemów transportowych w Europie, COM (2008)886, który

¹ Wniosek 2011/0294 (COD) z dnia 19.10.2011.

znalazł swoje odzwierciedlenie w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/40/UE [4], mandacie M/453 [8] oraz decyzji wykonawczej KE 2011/453/UE [3].

Z przedstawionej analizy literatury przedmiotu wynika, że poszerzy się zakres infrastruktury transportowej, ponadto w każdej kategorii infrastruktury wyszczególniono inteligentne systemy transportowe.

1.2. Pojęcie i istota współczesnego terroryzmu

Terroryzm nie jest zjawiskiem nowym, natomiast jest zmienny, wielopłaszczyznowy i dynamiczny, zmieniają się m.in. formy, środki i cele działań terrorystów. Wpływ na zjawisko terroryzmu ma rozwój cywilizacyjny oraz postęp naukowo-techniczny, w tym szczególnie w zakresie nowych środków łączności, mass mediów, zaawansowanych technik komunikowania.

Departament Obrony USA stwierdza, iż terroryzm to bezprawne użycie lub groźba użycia siły czy przemocy wobec osoby lub mienia, by wymuszać lub zastraszać rządy czy społeczeństwa dla osiągnięcia celów politycznych, religijnych czy ideologicznych [1].

Zdaniem A. Pawłowskiego [10] pod pojęciem terroryzmu należy rozumieć wyłącznie stosowanie gwałtu przez jednostki lub grupy osób, w celu wywarcia wpływu zarówno na rząd i opinię publiczną, jak i grupy osób i poszczególne osoby.

A.P. Schmidt [15] zdefiniował terroryzm klasyczny jako atak sił wyrotowych na niewinne jednostki, mający wywołać strach i zabić lub zranić ludzi, a przez to wymusić polityczne ustępstwa na osobie niebędącej bezpośrednią ofiarą zamachu lub na organizacji, do której nie należą zaatakowani. Metodę tę zastosowali w 1988 roku Alex Schmid i Albert Jongman. Dokonali oni statystycznej analizy 109 definicji terroryzmu [2, 16] i stwierdzili, że najczęściej występujące elementy to:

- przemoc/siła – 83,5%,
- polityczny (atrybut zjawiska) – 65%,
- strach – 51%,
- groźby – 47%,
- efekt psychologiczny – 41,5%,
- istnienie rozbieżności między celem a ofiarą – 37,5%,
- działanie planowe, celowe, systematyczne, zorganizowane – 32%,
- metody walki, strategii, taktyki – 30,5%.

Według środowisk akademickich, terroryzm to różnie umotywowane ideologicznie, planowane i zorganizowane działania pojedynczych osób lub grup skutkujące naruszeniem istniejącego porządku prawnego, podjęte w celu wymuszenia od władz państwowych i społeczeństwa określonych zachowań i świadczeń,

często naruszające dobra osób postronnych. Działania te realizowane są z całą bezwzględnością, za pomocą różnych środków (przemoc fizyczna, użycie broni i ładunków wybuchowych), w celu nadania im rozgłosu i celowego wytworzenia lęku w społeczeństwie².

Zgodnie z legislacją wspólnotową, każde państwo członkowskie podejmuje niezbędne środki gwarantujące, że zamierzone czyny, określone zgodnie z prawem krajowym jako przestępstwa, które ze względu na swój charakter i kontekst mogą wyrządzić poważne szkody krajowi lub organizacji międzynarodowej, są uważane za przestępstwa terrorystyczne, gdy zostają popełnione w celu:

- poważnego zastraszenia ludności lub
- bezprawnego zmuszenia rządu lub organizacji międzynarodowej do podjęcia lub zaniechania działania lub
- poważnej destabilizacji lub zniszczenia podstawowych politycznych, konstytucyjnych, gospodarczych lub społecznych struktur kraju lub organizacji międzynarodowej.

Takimi czynami mogą być między innymi:

- ataki na życie ludzkie, które mogą powodować śmierć,
- ataki na integralność cielesną osoby,
- porwania lub branie zakładników,
- spowodowanie rozległych zniszczeń obiektów rządowych lub obiektów użyteczności publicznej, systemu transportowego, infrastruktury, włącznie ze zniszczeniem systemu informacyjnego, stałych platform umieszczonych na szelfie kontynentalnym, miejsca publicznego lub mienia prywatnego, mogące zagrozić życiu ludzkiemu lub mogące spowodować poważne straty gospodarcze,
- zajęcie statku powietrznego, statku lub innego środka transportu publicznego lub towarowego,
- wytwarzanie, posiadanie, nabywanie, przewożenie, dostarczanie lub używanie broni, materiałów wybuchowych lub jądrowych, broni biologicznej lub chemicznej, jak również badania i rozwój broni biologicznej i chemicznej,
- uwalnianie substancji niebezpiecznych lub powodowanie pożarów, powodzi lub wybuchów, których rezultatem jest zagrożenie życia ludzkiego,
- zakłócenia lub przerwy w dostawach wody, energii elektrycznej lub wszelkich innych podstawowych zasobów naturalnych, których rezultatem jest zagrożenie życia ludzkiego,
- groźenie popełnieniem wyżej wymienionych czynów.

² Na podstawie materiałów Ośrodka Informacji ONZ w Warszawie, materiałów ONZ z 2003 roku, <http://www.unic.un.org.pl/terrorizm/definicje.php>, z dnia 10.02.2012.

Zgodnie z kodeksem karnym [19], przestępstwem o charakterze terrorystycznym jest czyn zabroniony zagrożony karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej pięć lat, popełniony w celu:

- poważnego zastraszenia wielu osób,
- zmuszenia organu władzy publicznej Rzeczypospolitej Polskiej lub innego państwa albo organu organizacji międzynarodowej do podjęcia lub zaniechania określonych czynności,
- wywołania poważnych zakłóceń w ustroju lub gospodarce Rzeczypospolitej Polskiej, innego państwa lub organizacji międzynarodowej, a także groźba popełnienia takiego czynu.

Do głównych form ataków terrorystycznych należą:

- zamach na życie – kierowany jest najczęściej przeciwko ważnym osobom, przywódcom partii politycznych,
- zamach bombowy – wywiera specyficzną presję psychiczną na społeczeństwo,
- uprowadzenie pojazdu lub samolotu,
- wzięcie zakładników, uprowadzenie osoby (kidnapping) – służy użyciu ich jako elementu przetargowego w spełnieniu żądań.

Ponadto należy nadmienić, że 95% zamachów na świecie dokonano przy użyciu materiałów wybuchowych.

1.3. Ataki terrorystyczne przeprowadzone na obiekty infrastruktury transportowej

Zdaniem ekspertów Aon Global Risk Consulting w roku 2008 branżą numer jeden na liście ataków terrorystycznych był handel detaliczny (24, 18%) – tab. 1³.

TABELA 1

Ataki terrorystyczne dokonane na różne branże

Handel detaliczny, gastronomia	24,18%
Transport lądowy (drogowy, kolejowy)	23,36%
Przemysł wydobywczy	14,55%
Infrastruktura (obiekty władz państwowych, samorządowych, publiczne, kultu religijnego)	8,2%
Budownictwo	5,74%
Turystyka	6,56%
Finanse	2,05%
Transport lotniczy	2,46%

³ Opracowano na podstawie: <http://forsal.pl/wiadomosci/polska/341600.html>; <http://www.aon.com/poland>.

Infrastruktura transportowa – potencjalny obszar zagrożeń terrorystycznych

Transport morski	2,25%
Przedsiębiorstwa użyteczności publicznej	2,25%
Inne	8,4%
Razem	100%

Dotknięte zostały nie tylko centra handlowe czy supermarkety, lecz także lokale gastronomiczne, restauracje, kluby i bary. Można wskazać trzy główne przyczyny ataków terrorystycznych w sektorze handlu detalicznego. Po pierwsze znaczna ich część jest skierowana przeciwko sklepom, które nie są w posiadaniu islamistów. Po drugie, terroryści na cel swoich ataków chętnie wybierają znane marki, będące symbolem świata zachodniego i kapitalizmu. Wreszcie handel detaliczny jest dla grup terrorystycznych atrakcyjnym przedmiotem ataku, ze względu na możliwość spowodowania znacznych strat w ludziach, dużych utrudnień w życiu codziennym oraz skutecznego zastraszenia ludności cywilnej.

Drugie miejsce na liście ataków terrorystycznych zajmuje infrastruktura transportu drogowego oraz kolejowego (23, 36%), wybrane ataki terrorystyczne, przeprowadzone w latach 1970-2011, przedstawiono w tabeli 2.

TABELA 2
Wybrane ataki terrorystyczne dokonane na obiekty infrastruktury transportowej

Lp.	Miejsce, data	Rodzaj ataku	Ofiary
1.	Izrael, 8 maja 1970 roku.	Atak OWP na autobus szkolny.	Zginęło 9 dzieci i 3 dorosłych, 19 zostało rannych.
2.	Szwajcaria–Izrael, 21 lutego 1970 roku.	Wybuch bomby w samolocie Swissair 330.	Zginęło 47 osób.
3.	Jugosławia 26 stycznia 1972 roku.	Zamach na samolot Dc-9 linii jugosłowiańskich.	Zginęło 27 osób (23 pasażerów i 4 członków załogi).
4.	Izrael 30 maja 1972 roku.	Zamach na lotnisku Lod w Izraelu.	Zginęło 26 osób, 78 odniosło rany.
5.	Indie, 23 czerwca 1985 roku.	Zamach bombowy na pokładzie Boeinga 747.	Zginęło 329 osób.
6.	Japonia, 20 marca 1995 roku.	Zamach w metrze w Tokio przy użyciu gazu bojowego sarin.	Zginęło 13 osób, 5 tysięcy uległo ciężkiemu zatruciu
7.	USA, 11 września 2001 roku.	Zamach na WTC oraz Pentagon.	Zginęły 2973 osoby, 19 porywaczy i 26 osób uznano za zaginione.
8.	Hiszpania, 11 marca 2004 roku.	Zamach bombowy w metrze w Madrycie.	Zginęło 191 osób, 1900 zostało rannych.
9.	Rosja, 6 lutego 2004 roku.	Zamach bombowy w moskiewskim metrze.	Zginęło 41 osób, a ponad 100 zostało rannych.
10.	Wielka Brytania, 7 lipca 2005 roku.	Zamach bombowy w metrze w Londynie.	Zginęły 52 osoby, a co najmniej 700 zostało rannych.

Lp.	Miejsce, data	Rodzaj ataku	Ofiary
11.	Indie, 19 lutego 2007 roku.	Zamach bombowy na pociąg ekspresowy.	Zginęło 68 osób, wiele zostało rannych.
12.	Afryka, 8 stycznia 2010 roku.	Ostrzelany autobus wiozący na Puchar Narodów Afryki do Angoli piłkarzy Togo.	Zginęło co najmniej 195 osób, około 300 zostało rannych.
13.	Rosja, 29 marca 2010 roku.	Zamach bombowy w metrze w centrum Moskwy dokonany przez dwie kobiety-samobójczynie.	Zginęło co najmniej 39 osób, a 102 zostały ranne.
14.	Rosja, 24 stycznia 2011 roku.	Zamach bombowy na lotnisku Domodedowo.	Zginęło 36 osób, a co najmniej 180 zostało rannych.
15.	Białoruś, 11 kwietnia 2011 roku.	Zamach bombowy w metrze w Mińsku.	Śmierć poniosło 15 osób, a 204 osoby zostały ranne.
16.	Norwegia, 22 lipca 2011 roku.	Zamach bombowy w Oslo, ostrzelanie młodzieży na wyspie Utoya.	Zginęło 76 osób.

1.4. Zwalczanie terroryzmu na poziomie międzynarodowym i krajowym

Rozpatrując aspekty związane ze zwalczaniem terroryzmu, niezbędne staje się wyjaśnienie terminu antyterroryzm. Jest to całokształt działań o charakterze ochronnym, mających na celu zmniejszenie prawdopodobieństwa zaistnienia zamachu terrorystycznego oraz minimalizację jego skutków. Obejmuje ochronę osób i mienia, przygotowanie planów działania w sytuacji kryzysowej, zabezpieczenie sił i środków w celu udzielenia pomocy oraz określenie i ocenę możliwych zagrożeń⁴.

W Polsce mianem „antyterroryzmu” określa się z reguły także całokształt działań dotyczących zapobiegania oraz zwalczania terroryzmu, a więc także działania określane zgodnie z nomenklaturą zachodnią jako „kontrterroryzm”.

Organizacja Narodów Zjednoczonych od 1963 roku podejmuje wysiłki związane ze zwalczaniem terroryzmu, m.in. przyjęte zostały następujące konwencje:

- Konwencja tokijska *W sprawie przestępstw i niektórych czynów popełnionych na pokładzie statków powietrznych* z 14 września 1963 roku;
- Konwencja haska *O zwalczaniu bezprawnego zawładnięcia statkami powietrznymi* z 16 grudnia 1970 roku;
- Konwencja montrealaska *O zwalczaniu bezprawnych czynów skierowanych przeciwko bezpieczeństwu lotnictwa cywilnego* z 23 września 1971 roku;

⁴ Opracowano na podstawie stron internetowych: <http://www.unic.un.org.pl/terroryzm/definicje.php>, <http://www.antyterroryzm.gov.pl/portal>, <http://wikipedia.org/wiki/Antyterroryzm> z dnia 10.02.2012.

- Konwencja nowojorska *Przeciwko braniu zakładników* z 18 grudnia 1979 roku;
- Konwencja *O zapobieganiu i kontroli aktów terroryzmu przyjmującego formę zbrodni przeciw osobom i związanego z tym wymuszenia o znaczeniu międzynarodowym* podpisaną 2 lutego 1971;
- Konwencja *O zapobieganiu i karaniu przestępstw przeciwko osobom korzystającym z ochrony międzynarodowej, w tym przeciwko dyplomatom*, podpisana w Nowym Jorku w ramach ONZ w dniu 14 grudnia 1973 roku;
- Konwencja o ochronie materiałów nuklearnych z 1980 roku;
- Protokół o zwalczaniu bezprawnych aktów wobec lotnisk służących międzynarodowemu lotnictwu cywilnemu z 1988 roku;
- Konwencja o przeciwdziałaniu bezprawnym czynom przeciwko bezpieczeństwu żeglugi morskiej z 1988 roku;
- Protokół o zwalczaniu bezprawnych aktów przeciwko stałym platformom zlokalizowanym na szelfie kontynentalnym z 1988 roku;
- Konwencja o znakowaniu plastikowych substancji wybuchowych w celach ich detekcji z 1991 roku;
- Konwencja o zwalczaniu terrorystycznych zamachów bombowych z 1997 roku;
- Konwencja o zwalczaniu finansowania terroryzmu z 1999 roku.

ONZ udziela państwom członkowskim pomocy w kwestii zwalczania terroryzmu. Na mocy rezolucji 1373 z 2001 roku został powołany Komitet Antyterrorystyczny – Counter Terrorism Committee (CTC), którego głównym zadaniem jest monitoring i udzielanie pomocy technicznej w zakresie implementacji rezolucji 1373, która zaleca poszczególnym państwom członkowskim wdrażanie międzynarodowych instrumentów prawnych oraz stosowanie środków służących wzmocnieniu zdolności prawnych i instytucjonalnych w zwalczaniu terroryzmu na poziomie krajowym, regionalnym i płaszczyźnie globalnej.

W strukturze Biura Narodów Zjednoczonych ds. Narkotyków i Przestępczości (UNODC) działa Sekcja Przeciwdziałania Terroryzmowi – *Terrorism Prevention Branch* (TPB). Jednym z zadań UNODC jest udzielanie pomocy zainteresowanym państwom m.in. w zakresie legislacji prawa antyterrorystycznego oraz implementacji stosownych protokołów i konwencji ONZ dotyczących walki z terroryzmem.

W oparciu o rezolucję 1535 z 2004 roku Rada Bezpieczeństwa powołała Zarząd Wykonawczy Komitetu Antyterrorystycznego – Counter-Terrorism Committee Executive Directorate (CTED), który wspiera działania CTC na poziomie technicznym w zakresie wzmocnienia i koordynacji procesu monitoringu implementacji rezolucji 1373.

W celu zapewnienia koordynacji i spójności działań w ramach systemu ONZ dot. walki z terroryzmem w 2005 r. sekretarz generalny ONZ powołał Specjalny

Wydział ds. Walki z Terroryzmem (UN Counter-Terrorism Implementation Task Force – CTITF)⁵, w skład którego wchodzi:

- Dyrekcja Wykonawcza Komitetu Antyterrorystycznego (Counter-Terrorism Committee Executive Directorate – CTED);
- Departament ds. Rozbrojenia (Department for Disarmament Affairs – DDA);
- Departament ds. Operacji Pokojowych (Department of Peacekeeping Operations – DPKO);
- Departament Spraw Politycznych (Department of Political Affairs – DPA);
- Departament Informacji Publicznej (Department of Public Information – DPI);
- Departament Bezpieczeństwa (Department for Safety and Security – DSS);
- Eksperti Komitetu powołanego na mocy rezolucji 1540 (Expert Staff of the 1540 Committee). Rezolucja 1540 dotyczy zapobiegania proliferacji broni masowego rażenia (CBRN – broń chemiczna, biologiczna, radiologiczna i nuklearna) oraz implementacji stosownych dokumentów międzynarodowych. Monitoringiem wypełniania ww. rezolucji zajmuje się tzw. Komitet 1540;
- Międzynarodowa Agencja Energii Atomowej (International Atomic Energy Agency – IAEA);
- Międzynarodowa Organizacja Lotnictwa Cywilnego (International Civil Aviation Organization – ICAO);
- Międzynarodowa Organizacja Morska (International Maritime Organization – IMO);
- Międzynarodowy Fundusz Walutowy (International Monetary Fund – IMF);
- Międzynarodowa Organizacja Policji Kryminalnych (International Criminal Police Organization – INTERPOL) obejmująca 188 krajów, m.in. państwa członkowskie UE oraz państwa spoza UE, np. Białoruś, Rosję, Ukrainę, itd. Współpraca realizowana jest w ramach sieci oficerów łącznikowych polskiej Policji działających w takich państwach Unii Europejskiej, jak Francja, Holandia, Niemcy, Wielka Brytania oraz w państwach spoza UE, tj. na Białorusi, w Rosji i na Ukrainie. Możliwy jest bezpośredni dostęp do policyjnych baz danych (osoby zaginione i poszukiwane, karty daktyloskopijne, profile DNA, skradzione pojazdy i dokumenty etc.);

⁵ Opracowano na podstawie stron internetowych: <http://www.unic.un.org.pl/terroryzm/definicje.php>, <http://www.antyterroryzm.gov.pl/portal>, z dnia 10.02.2012.

- Grupa Monitorująca Komitetu powołanego na mocy rezolucji 1267 (Monitoring Team of the 1267 Committee). Rezolucja 1267 (1999) – dotyczy sankcji wobec Al-Kaidy i talibów. Państwa członkowskie zostały zobligowane do zamrożenia kont bankowych, zapobiegania przekraczania granicy oraz przekazywania wsparcia materialnego, technicznego i szkoleniowego, broni itp. dla osób i instytucji mających związek z Al Kaidą, Osamą bin Ladenem i talibami;
- Biuro Wysokiego Komisarza NZ ds. Praw Człowieka (Office of the High Commissioner of Human Rights – OHCHR);
- Biuro Spraw Prawnych (Office of Legal Affairs – OLA);
- Organizacja ds. Zakazu Broni Chemicznej (Organization for the Prohibition of Chemical Weapons – OPCW);
- Specjalny Sprawozdawca ds. promocji oraz ochrony praw człowieka i podstawowych wolności podczas zwalczania terroryzmu (Special Rapporteur on Promoting and Protection of Human Rights While Countering Terrorism);
- Program NZ ds. Rozwoju (United Nations Development Program – UNDP);
- Organizacja NZ ds. Oświaty, Nauki i Kultury (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization – UNESCO);
- Międzyregionalny Instytut Narodów Zjednoczonych ds. Badań nad Przystępczością i Wymiarem Sprawiedliwości;
- (United Nations Interregional Crime and Justice Research Institute – UNICRI) Biuro ds. Środków Odurzających i Przestępczości ONZ (United Nations Office on Drugs and Crime – UNODC);
- Światowa Organizacja Celna (World Customs Organization – WCO);
- Bank Światowy (World Bank – WB);
- Światowa Organizacja Zdrowia (World Health Organization – WHO).

8 września 2006 roku wszystkie państwa członkowskie ONZ przyjęły Globalną Strategię Zwalczania Terroryzmu [6]. Po raz pierwszy w historii uzgodniono wspólne stanowisko w sprawie zwalczania terroryzmu. Przyjęcie Globalnej Strategii Zwalczania Terroryzmu wieńczy lata wysiłków i jednocześnie wypełnia zobowiązanie poczynione przez przywódców światowych na Światowym Szczycie we wrześniu 2005 roku. Przy opracowaniu strategii wzięto pod uwagę wiele propozycji i rekomendacji przedstawionych przez byłego Sekretarza Generalnego Kofiego Annana.

Podstawą strategii jest jednoznaczne, bezwarunkowe i silne potępienie terroryzmu we wszelkich jego formach – stosowanego przez kogokolwiek, gdziekolwiek i z jakichkolwiek powodów. Strategia ustanawia konkretne środki, które mają być podejmowane w celu eliminowania przyczyn rozprzestrzeniania się terroryzmu oraz dla wzmacniania indywidualnej i wspólnej zdolności państw i NZ w zapobieganiu

i zwalczaniu terroryzmu, chroniąc jednocześnie prawa człowieka i strzegąc rządów prawa.

Strategia spaja szereg nowych propozycji i wzmocnień aktualnych działań podejmowanych przez państwa członkowskie, system NZ oraz inne międzynarodowe i regionalne instytucje we wspólną platformę współpracy strategicznej.

Terroryzm stwarza bezpośrednie zagrożenie dla bezpieczeństwa obywateli państw NATO i szerzej dla międzynarodowej stabilności i dobrobytu. Grupy terrorystyczne przenikają i rozprzestrzeniają się na obszarach o strategicznym znaczeniu dla Sojuszu, nowoczesna technologia powoduje wzrost zagrożenia i zwiększa potencjał ataków terrorystycznych, w szczególności gdyby terroryści weszli w posiadanie nuklearnych, chemicznych, biologicznych lub radiologicznych zdolności.

NATO podjęło dotychczas szereg kroków i inicjatyw na rzecz walki z terroryzmem. W czerwcu 1998 w Kwaterze Głównej NATO utworzone zostało Euroatlantyckie Centrum Koordynacji Reagowania na Katastrofy (EADRCC), w oparciu o wniosek złożony przez Federację Rosyjską. Utworzone w ramach programu Partnerstwo dla Pokoju Centrum koordynuje działania NATO i państw partnerskich w obszarze euroatlantyckim w reakcji na katastrofy naturalne i spowodowane przez człowieka. Od 2001 roku EADRCC pełni również rolę w koordynacji reakcji krajów na zamachy terrorystyczne z wykorzystaniem broni chemicznych, biologicznych lub radiologicznych, a także działań zarządzania skutkami tych zdarzeń.

W 2000 r. niektóre państwa NATO stały się celem ataków cybernetycznych pochodzących z Bałkanów. Na szczycie NATO w Pradze w listopadzie 2002 r. podjęto decyzję o uruchomieniu Programu Obrony Cybernetycznej (The Cyber Defense Program) i rozwoju Zdolności Reagowania na Incydenty Komputerowe (The Computer Incident Response Capability). Atak cybernetyczny na Estonię spowodował, że państwa członkowskie NATO zdecydowały się podjąć aktywne działania służące zapobieganiu i przeciwdziałaniu tego typu zagrożeniom.

Ponadto na tym samym szczycie Sojuszu w Pradze została przyjęta Militarna Koncepcja Obrony przed Terroryzmem (The Military Concept for Defence against Terrorism) oraz Plan Działań Partnerstwa na Rzecz Walki z Terroryzmem (The Partnership Action Plan against Terrorism – PAPT), dotyczący współpracy z partnerami NATO w ramach Rady Partnerstwa Euroatlantyckiego – The Euro-Atlantic Partnership Council (EAPC).

Na szczycie Sojuszu w Stambule w 2004 r. podjęto decyzję o utworzeniu Jednostki Wywiadu ds. Zagrożenia Terrorystycznego (The Terrorist Threat Intelligence Unit – TTIU). Powołanie tej jednostki w ramach Kwatery Głównej NATO miało na celu podniesienie poziomu wymiany informacji wywiadowczej pomiędzy sojusznikami, a jej zadaniem jest prowadzenie analiz ewentualnych zagrożeń.

Podczas szczytu NATO w Stambule przywódcy Sojuszu formalnie zatwierdzili Program Prac na Rzecz Obrony przed Terroryzmem (The Defence Against Terrorism

Program of Work – DAT), co było uzupełnieniem innych decyzji podjętych w celu wzmocnienia zdolności Sojuszu w obliczu terroryzmu.

Program ten został ogłoszony przez Narodowych Dyrektorów ds. Uzbrojenia (CNAD), którzy dwa razy w roku odbywają formalne spotkania.

Celem programu jest wspomaganie narodowych programów naukowych i badawczych w celu wypracowywania nowych i udoskonalonych technologii przydatnych do zwalczania terroryzmu.

W styczniu 2008 r. przyjęto Strategię Obrony Cybernetycznej – The Policy on Cyber Defence, a w maju 2008 r. w Brukseli szefowie Sztabów Generalnych Estonii, Łotwy, Litwy, Niemiec, Włoch, Hiszpanii i Słowacji oraz Sojusznicze Dowództwo Transformacji (The Allied Command Transformation – ACT) podpisali memorandum o utworzeniu w Tallinie Centrum Kompetencyjnego ds. Obrony Teleinformatycznej (The Concept for Cooperative Cyber defense of Excellence – CCDCOE).

W październiku 2008 r. Rada Północnoatlantycka przyznała Centrum pełną akredytację oraz status organizacji międzynarodowej. Centrum nie jest jednostką operacyjną ani nie podlega strukturalnie dowodzeniu NATO.

Zgodnie z koncepcją strategiczną obrony i bezpieczeństwa członków Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego Sojusz zobowiązuje się do zapobiegania kryzysom, zagrożeniom terrorystycznym, opanowywania konfliktów i stabilizowania sytuacji pokonfliktowych, włączając w to bliższą współpracę z naszymi międzynarodowymi partnerami, szczególnie Organizacją Narodów Zjednoczonych i Unią Europejską.

W wymiarze praktycznym działania NATO w walce z terroryzmem obejmują operacje wojskowe i misje m.in. w Afganistanie (ISAF), Iraku, na Bałkanach i regionie Morza Śródziemnego, przedsięwzięcia związane z kontrolą przestrzeni powietrznej (z wykorzystaniem systemu AWACS).

Na szczeblu wspólnotowym⁶ został powołany Koordynator ds. Zwalczania Terroryzmu (The Counter-Terrorism Coordinator – CTC). Stanowisko CTC zostało umiejscowione w Sekretariacie Generalnym Rady UE. Zadaniem koordynatora jest wzmocnianie i koordynacja wszystkich instrumentów znajdujących się w dyspozycji UE oraz monitorowanie implementacji Strategii na rzecz zwalczania terroryzmu UE.

Wewnątrz Sekretariatu Generalnego Rady Unii Europejskiej od 2001 r. działa Wspólne Centrum Sytuacyjne (The Joint Situation Centre – SITCEN). Do najważniejszych zadań Centrum należy merytoryczne wspieranie Komitetu Politycznego i Bezpieczeństwa (The Political and Security Committee). SITCEN jest odpowiedzialne za wymianę i analizę informacji wywiadowczych dotyczących zagadnień bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego, w tym terroryzmu.

⁶ Opracowano na podstawie stron internetowych: <http://www.unic.un.org.pl/terroryzm/definicje.php>, <http://www.antyterroryzm.gov.pl/portals> z dnia 10.02.2012.

Ważnym forum współpracy poza strukturami Unii Europejskiej jest Grupa Antyterrorystyczna (The Counter Terrorism Group – CTG), zapewniająca koordynację działań służb specjalnych państw UE oraz Szwajcarii i Norwegii. CTG została utworzona w 2001 r. i składa się z 29 podmiotów/służb. Partnerami CTG są także odpowiednie służby USA oraz w zależności od potrzeb – wybranych państw Maghrebu, Bliskiego Wschodu i Azji. Od 2004 r. CTG ma swoich przedstawicieli w SITCEN, ponadto współpracuje z Europolem.

W obszarze wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE instytucjami zajmującymi się problematyką terroryzmu są m.in.:

- Wysoki Przedstawiciel UE ds. Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa (The High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy);
- Rada ds. Zagranicznych (The Foreign Affairs Council);
- Komitet Stałych Przedstawicieli (Committee of Permanent Representatives – COREPER);
- Komitet Polityczny i Bezpieczeństwa (The Political and Security Committee – PSC);
- Grupa Robocza ds. Terroryzmu (The Working Party on Terrorism – International Aspects – COTER);
- Grupa Robocza ds. Stosowania Szczególnych Środków w Zwalczaniu Terroryzmu (The Common Position 931 Working Party – CP 931 WP);
- Komitet ds. Przeglądu Listy wg Rozporządzenia Rady UE 881/2002 dot. Al-Kaidy i talibów.

W przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości instytucjami zajmującymi się problematyką przeciwdziałania i zwalczania terroryzmu są:

- Rada Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych (The Justice and Home Affairs Council – JHA), koordynująca współpracę w tym obszarze, m.in. w zakresie rozwiązywania problemów nielegalnej imigracji, przestępczości zorganizowanej, terroryzmu i patologii społecznych;
- Komitet Bezpieczeństwa Wewnętrznego – The Internal Security Committee (COSI);
- Komitet Koordynacyjny ds. Współpracy Policji i Sądowej w Sprawach Karnych – Komitet art. 36 Traktatu UE (The Article 36 Committee – CATS);
- Grupa Robocza ds. Terroryzmu (The Working Party on Terrorism – WPT);
- Grupa Robocza ds. Ochrony Cywilnej (The Working Party on Civil Protection – WPCP);
- Strategiczny Komitet ds. Migracji, Granic i Azylu (The Strategic Committee on Immigration, Frontiers and Asylum – SCIFA);

- Grupa Robocza Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych UE, służąca wymianie informacji i koordynacji działań grup roboczych.

Spośród niezależnych agencji UE zajmujących się m.in. przeciwdziałaniem i zwalczaniem terroryzmu należy wymienić: EUROPOL, EUROJUST, FRONTEX.

Europejski Urząd Policji, czyli Europol (European Police Office), to europejska agencja policyjna z siedzibą w Hadze. Pierwsza wzmianka o utworzeniu Europolu pojawiła się w Traktacie z Maastricht, zawartym w 1992 roku. Agencja rozpoczęła ograniczone działania 3 stycznia 1994 r. jako Europol Drugs Unit (EDU). W 1998 roku państwa członkowskie ratyfikowały Konwencję o Europolu, która weszła w życie jeszcze w październiku tego samego roku. Europejska agencja policyjna swoją pracę rozpoczęła 1 lipca 1999 roku, jednostka funkcjonuje do dzisiaj. Europol zatrudnia 590 osób i 90 oficerów łącznikowych. Wielkość agencji wynika z faktu, że jest w stałym kontakcie z setkami organizacji zajmujących się egzekwowaniem prawa, z których każda ma swoją komórkę wspierającą działania Europolu. Obecnie agencja współpracuje ze wszystkimi 27 państwami członkowskimi.

Zespół ds. Współpracy Sądowej w Unii Europejskiej (EUROJUST) jest organem Unii Europejskiej, który ustanowiono w 2002 roku w celu usprawniania współpracy między organami sądowymi państw członkowskich Unii Europejskiej w zakresie dochodzeń i ścigania przestępstw w przypadku przestępczości międzynarodowej i zorganizowanej. W skład Eurojustu wchodzi 27 członków, po jednym z każdego państwa członkowskiego.

Europejska Agencja Zarządzania Współpracą Operacyjną na Zewnętrznych Granicach Państw Członkowskich (FRONTEX) została ustanowiona na mocy rozporządzenia Rady (WE) nr 2007/2004 z dnia 25.11.2004 r. Agencja FRONTEX koordynuje współpracę operacyjną między państwami członkowskimi w dziedzinie zarządzania granicami zewnętrznymi (SG). Aby zapewnić spójność działań, agencja FRONTEX jest w stałym kontakcie z innymi wspólnotowymi i unijnymi organami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo granic zewnętrznych, takimi jak EUROPOL, CEPOL, OLAF, a także z organami służby celnej.

CEPOL – Europejska Akademia Policyjna (Collège Européen de Police) powstała w 2000 r. z myślą o wyższych rangą funkcjonariuszach Policji z całej Europy. Jej zadaniem jest promowanie międzynarodowej współpracy na polu zwalczania przestępczości, a także utrzymywania prawa i porządku oraz bezpieczeństwa publicznego.

OLAF – Europejski Urząd ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych (Office Européen de Lutte Anti-Fraude), urząd utworzony przez Komisję Europejską 28 kwietnia 1999 roku. Jego zadaniem jest zwalczanie korupcji, nadużyć budżetu Unii oraz przemytu papierosów i alkoholu. Urząd posiada kompetencje nadzoru podatkowego, działa zarówno wewnątrz struktur unijnych, jak i w państwach członkowskich. OLAF jest niezależny od KE oraz innych struktur unijnych, z wyjątkiem specjalnego

Komitetu Kontrolnego złożonego z pięciu ekspertów powoływanych na trzyletnie kadencje przez PE, KE, Radę UE.

Na szczeblu UE utworzone zostało Centrum Monitorowania i Informacji – MIC (Monitoring and Information Centre) dostępne i zdolne do natychmiastowej reakcji przez całą dobę, a także służące państwom członkowskim i Komisji Europejskiej do celów reagowania na zagrożenia. Centrum obsługuje 31 państw (27 państw UE oraz Chorwacja, Lichtenstein, Islandia oraz Norwegia).

Ponadto wykorzystywany jest Wspólny System Łączności i Informacji w Sytuacjach Kryzysowych CECIS (Common Emergency Communication and Information System) w celu umożliwienia komunikacji pomiędzy MIC a punktami kontaktowymi w państwach członkowskich i dzielenia się przez nie informacjami, oraz zarządzanie nimi.

W państwach strefy Schengen⁷ stosowany jest System Informacyjny Schengen – SIS, dostęp do systemu posiada policja, urzędy konsularne oraz Straż Graniczna oraz Służba Celna, umożliwia on weryfikację osób podczas kontroli granicznej oraz podczas kontroli wewnątrz kraju.

W Polsce zwalczaniem terroryzmu zajmują się następujące instytucje:

- na poziomie strategicznym: Rządowe Centrum Bezpieczeństwa (RCB), Rządowy Zespół Zarządzania Kryzysowego (RZZK), Międzyresortowy Zespół ds. Zagrożeń Terrorystycznych (MZTZ), Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego (ABW), Agencja Wywiadu (AW), Służba Wywiadu Wojskowego (SWW), Służba Kontrwywiadu Wojskowego (SKW), Komenda Główna Policji (KGP), Komenda Główna Straży Granicznej (KGSG), Główny Inspektor Informacji Finansowej (GIIF), Służba Celna (SC), Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej (KGSP), Biuro Ochrony Rządu (BOR), Komenda Główna Żandarmerii Wojskowej (KGŻW), Sztab Generalny Wojska Polskiego, Państwowa Agencja Atomistyki (PAA), Urząd Lotnictwa Cywilnego, Polska Agencja Żeglugi Powietrznej (PAŻP);
- na poziomie operacyjnym: Centrum Antyterrorystyczne (CAT) [7]. CAT funkcjonuje w systemie całodobowym, służbę w nim pełnią, oprócz funkcjonariuszy ABW, oddelegowani funkcjonariusze, żołnierze i pracownicy m.in. Policji, SG, BOR, AW, SWW, SKW, SC. Realizują oni zadania w ramach kompetencji instytucji, którą reprezentują. Ponadto z CA aktywnie współpracują inne podmioty uczestniczące w systemie ochrony antyterrorystycznej RP, takie jak RCB, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Państwowa Straż Pożarna, GIIF, Sztab Generalny Wojska

⁷ Strefa Schengen jest obszarem, na którym zniesiona została kontrola graniczna na granicach wewnętrznych, a współpraca pomiędzy służbami państw-sygnatariuszy następuje w szczególności w zakresie współpracy policyjnej i sądowej, w sprawach kryminalnych, jak również w działaniach tzw. Systemu Informacyjnego Schengen.

Polskiego, Żandarmeria Wojskowa itp. Istotą systemu funkcjonowania CAT jest koordynacja procesu wymiany informacji między uczestnikami systemu ochrony antyterrorystycznej, umożliwiającą wdrażanie wspólnych procedur reagowania w przypadku zaistnienia jednej z czterech kategorii zdefiniowanego zagrożenia:

- zdarzenia terrorystycznego zaistniałego poza granicami Polski mającego wpływ na bezpieczeństwo RP i jej obywateli,
 - zdarzenia terrorystycznego zaistniałego na terenie Polski mającego wpływ na bezpieczeństwo RP i jej obywateli,
 - uzyskania informacji o potencjalnych zagrożeniach mogących wystąpić na terenie Polski i poza granicami RP,
 - uzyskania informacji dotyczących prania pieniędzy lub transferów środków finansowych mogących świadczyć o finansowaniu działalności terrorystycznej.
- na poziomie taktycznym: jednostki specjalne, służby i instytucje podległe Ministrowi Spraw Wewnętrznych (MSW), Ministrowi Obrony Narodowej (MON), Ministrowi Finansów (MF), Ministrowi Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej (MTBGW), jednostki specjalne.

Wywiadowcze i kontrwywiadowcze zadania służb specjalnych (ABW, AW, SKW, SWW) dotyczą rozpoznania i przeciwdziałania zjawiskom zewnętrznym oraz wewnętrznym, które zagrażają interesom kraju. Podstawowa rola służb specjalnych polega na uzyskiwaniu, analizowaniu, przetwarzaniu i przekazywaniu właściwym organom informacji, które mogą mieć istotne znaczenie dla bezpieczeństwa państwa we wszystkich wymiarach, jak również na wyprzedzającym informowaniu o potencjalnych i istniejących zagrożeniach dla kraju. Szczególnej uwadze podlega zapobieganie i przeciwdziałanie terroryzmowi, ochrona zdolności obronnych i ekonomicznych kraju warunkujących jego międzynarodową pozycję, eliminowanie. Służby specjalne zapewniają kontrwywiadowczą ochronę kraju, zwłaszcza w odniesieniu do funkcjonowania głównych elementów infrastruktury krytycznej, w tym sieci transportowych [18].

Nadrzędnym celem działań Policji jest służba społeczeństwu poprzez skuteczną ochronę bezpieczeństwa ludzi, mienia oraz utrzymywanie bezpieczeństwa i porządku publicznego. Policja zapobiega przestępstwom i zjawiskom kryminogennym, w tym o charakterze transgranicznym, współdziałając z innymi strażami, służbami i inspekcjami krajowymi oraz policjami innych państw i organizacjami międzynarodowymi. Policja przygotowana jest również do szerszego wsparcia misji realizowanych przez inne podmioty państwowe i pozarządowe, a także Siły Zbrojne RP. Zapobieganie i skuteczne reagowanie na zjawisko przestępczości zorganizowanej powinno pozostawać troską nie tylko Policji, lecz także innych służb i resortów. Polska Policja powinna aktywnie uczestniczyć i inicjować rozwiązania

w międzynarodowych instytucjach współpracy policyjnej, jak Interpol czy Europol, oraz rozwijać sieć swoich oficerów łącznikowych, w sposób czynny reprezentujących polską Policję poza granicami kraju.

Za działania priorytetowe należy uznać współdziałanie organów ścigania Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego z Centrum Antyterrorystycznym w celu eliminowania zjawisk terrorystycznych, przestępczych.

Nadrzędnym celem działań Straży Granicznej jest skuteczna ochrona granicy państwowej oraz kontrola ruchu granicznego zgodnie z interesami bezpieczeństwa narodowego. Szczególna jej rola wynika z ochrony jednego z najdłuższych odcinków lądowej zewnętrznej granicy zarówno Unii Europejskiej, jak i NATO oraz przyjęcia przez Polskę zobowiązań zawartych w Układzie z Schengen.

Niezbędne jest kontynuowanie i doskonalenie współpracy pomiędzy Strażą Graniczną a Policją i innymi służbami. Ważny obszar, wymagający zintensyfikowania form współdziałania tych służb, stanowi monitoring i kontrola migracyjna cudzoziemców na terytorium całego kraju, która powinna mieć również charakter prewencyjny. Zarówno Policja jak i Straż Graniczna, w ramach działań ustawowych, powinny stale monitorować zagrożenia o charakterze terrorystycznym, współpracując w tym zakresie z innymi służbami.

Nadrzędnym celem działań Państwowej Straży Pożarnej jest rozpoznawanie zagrożeń oraz przygotowanie i prowadzenie działań ratowniczych. PSP posiada zdolność do natychmiastowego reagowania podczas wystąpienia nagłego zagrożenia życia i zdrowia, a także środowiska i mienia oraz w przypadkach nadzwyczajnych zagrożeń, katastrof i klęsk żywiołowych.

2. WNIOSKI

Zagrożeniem dla Europy, w tym i dla Polski, jest zorganizowany terroryzm międzynarodowy. Polska musi się liczyć z możliwością działań skierowanych przeciwko niej w związku z udziałem w kampanii antyterrorystycznej. Nie można wykluczyć akcji odwetowych będących konsekwencją prowadzonych przez NATO lub UE operacji stabilizacyjnych i pokojowych [18]. Zagrożeniem dla Polski jest również zorganizowana przestępczość międzynarodowa, co wynika z tranzytowego położenia Polski oraz charakteru i sposobów działania międzynarodowych grup przestępczych. Przystąpienie Polski do pełnej realizacji Układu z Schengen, a co za tym idzie zniesienie kontroli granicznej na odcinkach wewnętrznej granicy UE, może skutkować ograniczeniem barier dla przepływu osób poszukiwanych, utrudnieniem przeciwdziałania zagrożeniom terrorystycznym, a także ułatwieniem wwozu na teren Polski odpadów zanieczyszczających środowisko, substancji odurzających z państw UE, w których dozwolone jest ich posiadanie.

Dla zapewnienia wysokich standardów bezpieczeństwa w sektorze transportu niezbędne jest wdrożenie zintegrowanego systemu bezpieczeństwa, służącego zarówno zapobieganiu niebezpiecznym zdarzeniom, jak i sprawnemu łagodzeniu skutków ich wystąpienia. Integracja działań prewencyjnych jest szczególnie ważna w przypadku węzłów transportowych, stanowiących obszary współdziałania różnych gałęzi transportu – porty lotnicze i wodne oraz stacje kolejowe integrujące różne środki transportu. Rozbudowa sieci transportowych oddziaływać będzie na poprawę warunków przemieszczania się osób i sprzętu, niezbędnych do podejmowania działań w ramach funkcjonowania systemu bezpieczeństwa narodowego. Przyczyni się również do zapewnienia potrzeb bytowych ludności, w tym do możliwości jej ewakuacji, a także stanie się istotnym elementem wsparcia Sił Zbrojnych RP i wojsk sojuszników w przypadku kryzysu lub konfliktu zbrojnego.

Członkostwo w UE stwarza szanse rozwojowe Polski w zakresie szybkiej modernizacji i budowy systemu transportowego. Niewykorzystanie tych szans może spowodować marginalizację znaczenia Polski jako kraju tranzytowego oraz pozbawienie możliwości wymiany handlowej, jakie pojawiają się na rynku wschodnioeuropejskim. Jednocześnie rośnie ranga skuteczności kontroli i monitorowania przewozu oraz przechowywania i dystrybucji towarów niebezpiecznych oraz tzw. materiałów podwójnego zastosowania, z możliwością ich wykorzystania do celów terrorystycznych.

Zagrożenie infrastruktury transportowej atakami terrorystycznymi na świecie jest dość istotne, dotychczas branża ta skupiła około 24% wszystkich przeprowadzonych ataków.

Służby państwowe RP są dobrze przygotowane do rozpoznawania, zapobiegania i zwalczania zagrożeń terrorystycznych. Najważniejsza jest współpraca wszystkich służb oraz wczesne rozpoznanie zagrożenia i niedopuszczenie do przeprowadzenia zamachu terrorystycznego (prewencja).

Ponadto należałoby przygotować informatory dotyczące zachowań ludności w sytuacjach kryzysowych, szczególnie o symptomach świadczących o przygotowaniu do zamachu terrorystycznego oraz sposobach postępowania ludności w takich przypadkach.

LITERATURA:

1. T.R. ALEKSANDROWICZ, *Terroryzm międzynarodowy*, Warszawa 2008.
2. B. OLECHÓW, *Terroryzm w świecie podwubiegunowym*, Adam Marszałek, Toruń 2002.
3. Decyzja wykonawcza Komisji Europejskiej 2011/453/UE z dnia 13 lipca 2011 r. w sprawie przyjęcia wytycznych dotyczących sprawozdawczości państw członkowskich zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/40/UE, notyfikowana jako do-

- kument nr C(2011) 4947. Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 193/48 49 z dnia 23.7.2011.
4. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/40/UE z dnia 7 lipca 2010 r. w sprawie ram wdrażania inteligentnych systemów transportowych w obszarze transportu drogowego oraz interfejsów z innymi rodzajami transportu. Dziennik Urzędowy L 207, 06/08/2010. P. 0001 – 0013.
 5. *Encyclopedia PWN*, PWN, Warszawa 1982.
 6. Koncepcja strategiczna obrony i bezpieczeństwa członków Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego, przyjęta przez szefów państw i rządów w Lizbonie, 2010. NATO (2010), *Strategic Concept for the Defense and Security of The Members of the North Atlantic Treaty Organization*, Adopted by Heads of State and Government in Lisbon, Nov. 2010. <http://www.nato.int/lisbon2010/strategic-concept-2010-eng.pdf>.
 7. A. MAKARSKI, *Centrum Antyterrorystyczne Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Geneza, zasady działania oraz doświadczenia po pierwszym roku funkcjonowania*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego”, 2/2010, <http://www.abw.gov.pl/portal/pl>.
 8. M/453 EN. Standardization mandate addressed to CEN, CENELEC and ETSI in the field of information and communication technologies to support the interoperability of co-operative systems for Intelligent Transport in the European Community. Brussels, 6th October 2009. DG ENTR/D4.
 9. W. MIROWSKI, *Studia nad infrastrukturą wsi polskiej. Wyposażenie obszarów w infrastrukturę społeczną*, T. III, PAN Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa, Warszawa 1996.
 10. A. PAWŁOWSKI, *Terroryzm w Europie XIX i XX wieku*, Lubuski Komitet Upowszechniania Prasy, Zielona Góra 1994.
 11. Rozporządzenie Rady nr 1108/70/EWG z dnia 4 czerwca 1970 r. wprowadzające system księgowy dla wydatków na infrastrukturę w transporcie kolejowym, drogowym i w żegludze śródlądowej. „Dziennik Urzędowy” L 130 z 15.6.1970.
 12. Rozporządzenie Komisji nr 2598/70/EWG z dnia 18 grudnia 1970 r., stanowiące załącznik I do rozporządzenia Rady nr 1108/70/EWG z dnia 4 czerwca 1970 r., „Dziennik Urzędowy” L 278, 23/12/1970, P. 0001-0005.
 13. Rozporządzenie Komisji nr 851/2006/WE z dnia 9 czerwca 2006 r., stanowiące załącznik I do rozporządzenia Rady nr 1108/70/EWG. Dziennik Urzędowy L 158,10/06/2006. P. 0003-0008.
 14. W. RYDZKOWSKI, K. WOJEWÓDZKA-KRÓL (red.), *Transport*, PWN, Warszawa 2008.
 15. A.P. SCHMID, *Political Terrorism: A New Guide to Actors, Authors, Concepts, Data Bases, Theories and Literature*, New Brunswick, NJ 1988.
 16. A.P. SCHMID, A. JONGMAN, *Political terrorism*, SWIDOC, Amsterdam 1988.
 17. *Słownik języka polskiego*, PWN, Warszawa 1978.
 18. *Strategia bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2007.
 19. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw. DzU 2004 nr 93, poz. 889.

The transport infrastructure as a potential terrorist threat area

Abstract. Author of this article overviews the problems of terroristic threats for transportation infrastructure. The range of transportation infrastructure is wide and includes railway, inland waterways, road, maritime, air, intermodal transport infrastructure and intelligent transport systems (ITS). Based on the analyses, transportation infrastructure can be potentially threatened by the terrorist attacks, especially road and rail infrastructure (about 23%), and to a smaller degree the maritime and air transport infrastructure (about 2%). Legal steps to fight terrorism have been taken on the international level; furthermore, some institutions have been established for this purpose at the UN, NATO and UE level.